

Ποιητικό αίτιο και παθητική σύνταξη

Ποιητικό αίτιο λέγεται ο προσδιορισμός, που δηλώνει κυρίως **πρόσωπο** και πιο σπάνια **πράγμα** από το οποίο παθαίνει κάτι [καλό ή κακό] το υποκείμενο ενός ρηματικού τύπου, όταν ο τύπος αυτός είναι **παθητικής διάθεσης** [σημασίας], όπως: **διδάσκομαι, μισούμαι, πέμπομαι, λύομαι, παιδεύομαι, πάσχω, θνήσκω κ.λπ.**

- Το ποιητικό αίτιο στα νεοελληνικά **μεταφράζεται με την από + αιτιατική.**

Πολλοί κατεκόπησαν υπό τῶν βαρβάρων [= πολλοί σκοτώθηκαν από τους βαρβάρους],

Εκφορά του ποιητικού αιτίου

Το ποιητικό αίτιο εκφέρεται:

1. **Με γενική** και με μια από τις προθέσεις: **ὑπό** ,**ἀπό**, **ἐκ**, **παρά**, **πρός** και κυρίως με την **ὑπό** , όποιου χρόνου κι αν είναι το ρήμα.
Καλλίξενος μισούμενος ὑπό πάντων λιμῶν ἀπέθανε [= ο Καλλίξενος, επειδή ήταν μισητός από όλους, πέθανε εξαιτίας πείνας],

Ἐπράχθη οὐδέν

ἀπό τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον [= κανένα έργο αξιόλογο δεν έγινε από τους τυράννους]

2. **Με δοτική προσώπου** συνήθως, όταν το ρήμα είναι χρόνου παρακειμένου ή υπερσυντελικού ή τετελεσμένου μέλλοντα, και πιο σπάνια, όταν το ρήμα είναι χρόνου ενεστώτα ή παρατατικού ή μέλλοντα ή αορίστου.

- Η δοτική του ποιητικού αιτίου, όταν δηλώνει πρόσωπο, λέγεται και **δοτική του ενεργούντος προσώπου.**

Ταῦτα ὡμολόγητο ὑμῖν τε καί σοί [= αυτά είχαν γίνει αποδεκτά και από μας και από σένα],

ΠΡΟΣΕΞΕ. Με τους συντελικούς χρόνους το ποιητικό αίτιο εκφέρεται και με **γενική + τις προθέσεις** [δηλ. με εμπρόθετο προσδιορισμό].

3. **Με δοτική προσώπου μόνο** κοντά στα ρηματικά επίθετα σε **-τέος.**

Διαβατέος ἐστίν ἡμῖν ὁ ποταμός [= πρέπει να περαστεί από μας το ποτάμι ή πρέπει να περάσουμε εμείς το ποτάμι].

Ταῦτα ἡμῖν ποιητέα [= αυτά πρέπει να γίνουν από μας ή εμείς πρέπει να κάνουμε αυτά],

4. **Με δοτική** κοντά στα ρηματικά επίθετα σε -

τος, αλλά και με **γενική** με τις προθέσεις:

ἐκ, **παρά**, **πρός** και κυρίως με την **ὑπό** .

Οὐ θεατός ἡμῖν ἐστι [= δεν είναι θεατός από μας].

Μετάπεμπος ὑπό Κύρου ἦν [= είχε πάρει πρόσκληση από τον Κύρο]

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ

Η ενεργητική σύνταξη μπορεί να μετατραπεί σε παθητική, οπότε συμβαίνουν οι εξής μεταβολές:

1. Το **ρήμα** από ενεργητικό μεταβάλλεται σε **παθητικό** στον ίδιο χρόνο και στην ίδια έγκλιση.
2. Το **υποκείμενο** του ενεργητικού ρήματος γίνεται **ποιητικό αίτιο** στο παθητικό ρήμα.
3. **Στα αντικείμενα** των ενεργητικών ρημάτων παρατηρούνται τα εξής:

α. Όταν το ρήμα είναι **μονόπτωτο**, το αντικείμενο γίνεται **υποκείμενο** στο παθητικό ρήμα.

β. Όταν το ρήμα είναι δίπτωτο [με δύο αιτιατικές ή με αιτιατική + γενική ή με αιτιατική + δοτική], υποκείμενο στο παθητικό ρήμα γίνεται μόνο το **άμεσο αντικείμενο**. Το έμμεσο παραμένει **αντικείμενο** και στο παθητικό ρήμα διατηρώντας την πτώση του.

γ. Όταν το ρήμα είναι δίπτωτο και συντάσσεται με δύο αιτιατικές και η μία είναι κατηγορούμενο στην άλλη, τότε και οι δύο αιτιατικές μετατρέπονται σε **ονομαστικές** και είναι η μια **υποκείμενο** του παθητικού ρήματος και η άλλη **κατηγορούμενο** στο υποκείμενο.